

Czynniki rozwoju handlu międzynarodowego

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Audiobook
- Mapa myśli
- Dla nauczyciela

Źródło: [www.pixabay.com](https://pixabay.com/pl/photos/statki-towarowe-kontenerowce-portu-4519830/), dostępny w internecie: <https://pixabay.com/pl/photos/statki-towarowe-kontenerowce-portu-4519830/>, domena publiczna.

Handel międzynarodowy lub wymiana międzynarodowa czy też obroty międzynarodowe - to nazwy jednego z najważniejszych czynników wpływających na rozwój gospodarczy. Co jednak warunkuje rozwój samej wymiany obejmującej import, eksport i reeksport między państwami? Czy mają tu znaczenie głównie czynniki ekonomiczne i polityczno-prawne czy może też przyrodnicze? Jak na współczesny rozwój handlu międzynarodowego wpływa integracja gospodarcza i rozszerzanie się Unii Europejskiej? Czy dominująca pozycja Chin we wszelkich rankingach ekonomicznych, finansowych i gospodarczych odgrywa istotną rolę w rozwoju handlu?

Twoje cele

- Wymienisz i opiszesz czynniki przyrodnicze i ekonomiczne rozwoju handlu międzynarodowego.
- Ocenisz miejsce i strukturę handlu zagranicznego Polski.
- Uzasadnisz potrzebę przestrzegania zasad sprawiedliwego handlu.

Przeczytaj

WTO - Światowa Organizacja Handlu

WTO OMC

Oficjalne logo WTO

Źródło: dostępny w internecie:

https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%9Awiatowa_Organizacja_Handlu#/media/Plik:Logo_WTO-OMC.svg, domena publiczna.

Towarowa wymiana zagraniczna nadzorowana jest poprzez WTO (*World Trade Organization*). W poczet jej członków wchodzi aż 164 państw. Organizacja zajmuje się polityką inwestycyjną wspierającą handel, liberalizuje handel międzynarodowy, rozstrzyga spory dotyczące takiej wymiany oraz nadzoruje przestrzeganie praw własności intelektualnej.

Na oficjalnej stronie WTO można znaleźć szczegółowe informacje dotyczące zagadnień związanych z handlem międzynarodowym.

Przedmioty obrotu międzynarodowego

Handel zagraniczny obejmuje **eksport**, **import** i **reeksport**. Eksport dotyczy głównie towarów własnych. Największe obroty w handlu międzynarodowym osiągają kraje wysoko rozwinięte.

Przedmiotem importu i eksportu są:

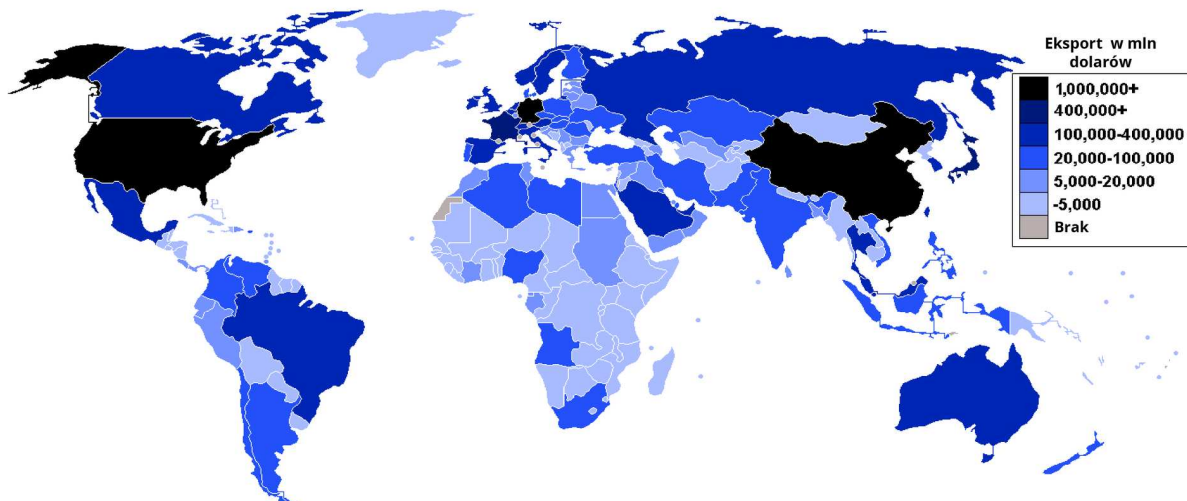
- **Towary** - np. spożywcze, z przemysłu, surowce mineralne
- **Usługi** - np. turystyka zagraniczna, telekomunikacja, transport i spedycja
- **Kapitał** - np. kredyty

- **Siła robocza** - np. wynajem pracowników zagranicznymi firmom (często pracowników fizycznych)
- **Dobra niematerialne** - np. licencje, patenty

Różnicę pomiędzy eksportem i importem nazywamy **bilansem handlowym**. Bilans ten może być ujemny, dodatni lub zrównoważony. Ujemny powstaje w sytuacji, gdy wartość eksportu jest niższa niż wartość importu - więcej się do kraju wwozi niż z niego wywozi. Bilans dodatni jest sytuacją odwrotną - eksport jest wyższy niż import, a w przypadku bilansu zrównoważonego wartości importu i eksportu są równe.

Kraje wysoko rozwinięte wpływają na światową strukturę eksportu i importu - to one w znacznym stopniu mają wpływ na wysokość poszczególnych cen. Mapa światowego eksportu wskazuje na największe jego wartości w krajach o bardzo wysokim poziomie rozwoju gospodarczego.

Eksport na świecie w 2014 roku

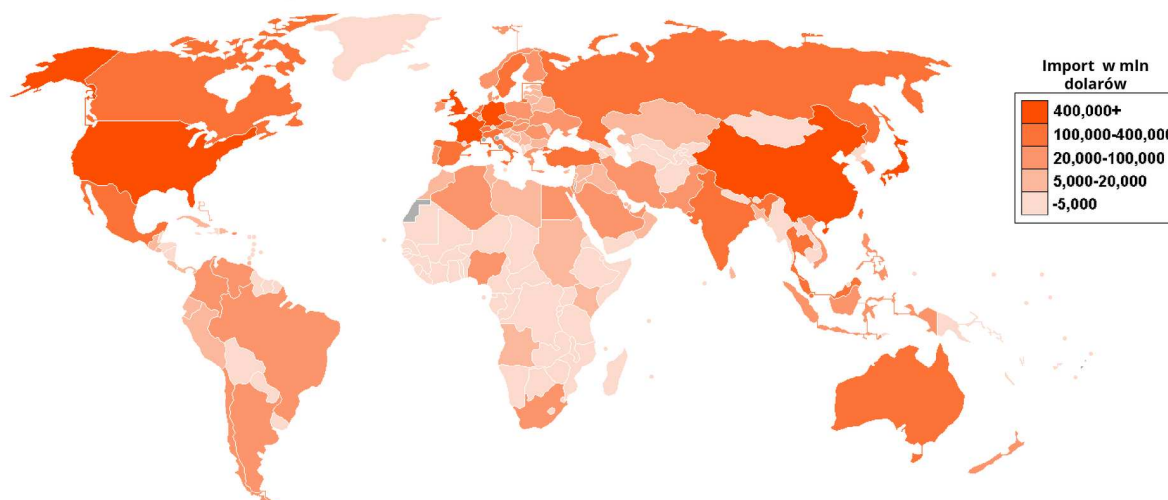
skala 1: 40 000 000

Światowy eksport

Źródło: Von en:User:Laubz83 - [1], CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0>, dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4081407>.

Bardzo podobnie jest z importem - to kraje wysoko rozwinięte przodują w sprzedaży produkowanych przez siebie dóbr.

Import na świecie w 2014 roku

skala 1: 40 000 000

Światowy import

Źródło: Von en:User:Distantbody - [1], CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0>, dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4081458>.

Wielkości ukazane na mapach świadczą o wadze handlu zagranicznego, który wpływa na rozwój gospodarczy kraju. To handel zagraniczny buduje PKB, w krajach takich jak Holandia i Belgia jego udział to aż 80%. Najintensywniejszą wymianę międzynarodową prowadzą dwa kraje: USA oraz Chiny. Państwa przodują w rankingach rozwoju gospodarczego. Podobne wartości wykazują również państwa Europy: Niemcy, Francja czy Wielka Brytania. Najmniejsze wartości wymiany zagranicznej towarów cechują państwa Europy Wschodniej i liczne kraje Afryki. W państwach słabo rozwiniętych handel zagraniczny to zazwyczaj sprzedaż surowców mineralnych. Na rynkach międzynarodowych wartość nieprzetworzonych towarów jest jednak niewielka.

Struktura i kierunek handlu zagranicznego Polski

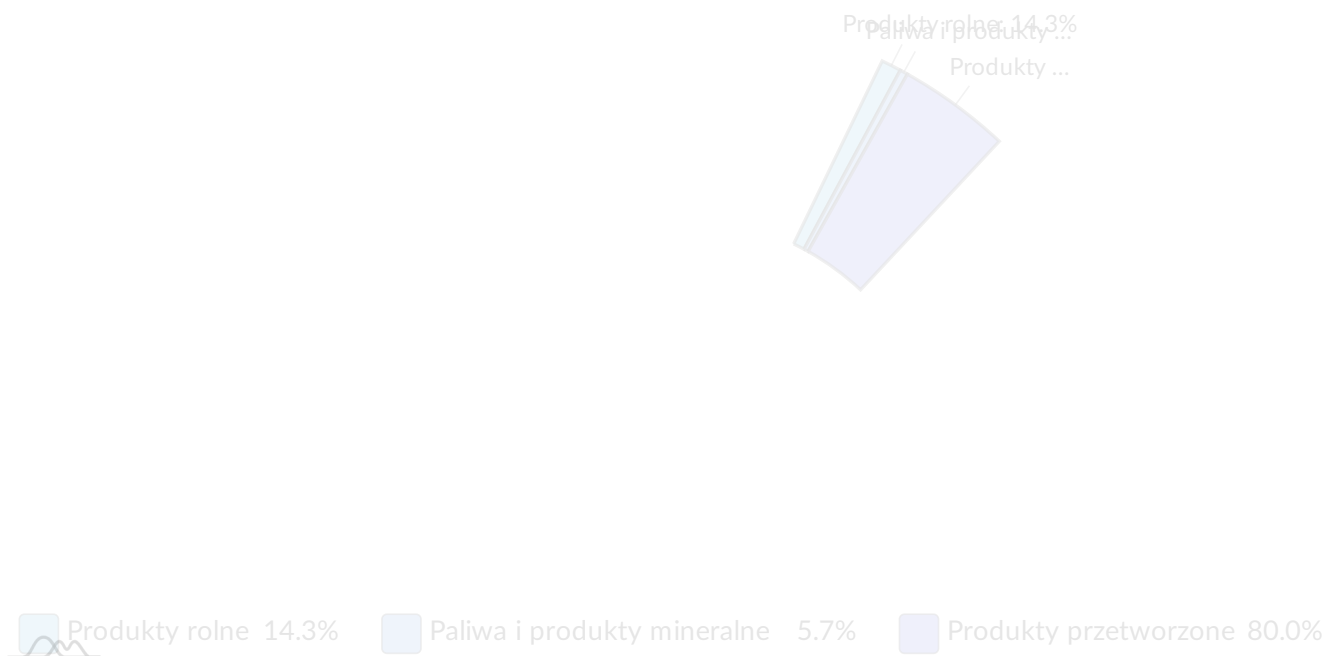
W towarowej wymianie międzynarodowej partnerzy handlowi to zazwyczaj państwa położone blisko siebie. Czynnikiem umiejscowienia geograficznego jest jednym z najważniejszych, głównie dlatego, że dzięki bliskości koszty transportu są o wiele niższe.

Eksport państw o najniższym poziomie rozwoju bazuje głównie na podstawowych i nieprzetworzonych towarach - zwłaszcza na paliwach i surowcach naturalnych.

Kraje o większym postępie rozwojowym eksportują głównie produkty przemysłu.

Największy udział w eksporcie Polski mają produkty przetworzone, np. maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy oraz towary przemysłowe. Najmniejszy - produkty mineralne. Mimo tego, że nasz kraj słynie z wydobycia węgla, nie jest on głównym produktem eksportu.

Eksport produktów z podziałem na grupy w 2018 r.

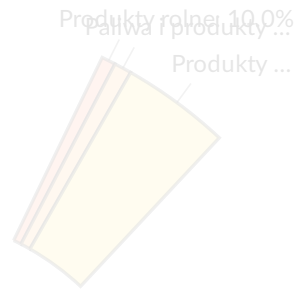

Źródło danych: Merchandise export by product group – annual (Million US dollar)

Źródło: <https://data.wto.org/>, dostępny w internecie: <https://data.wto.org/>, domena publiczna.

Import w Polsce to głównie produkty przetworzone. Są to części maszyn przeznaczone do dalszej obróbki. Prym w imporcie wiodą również chemikalia i produkty pokrewne.

Import produktów z podziałem na grupy w 2018 r.

Źródło danych: Merchandise import by product group – annual (Million US dollar)

Źródło: <https://data.wto.org/>, dostępny w internecie: <https://data.wto.org/>, domena publiczna.

Słownik

bilans handlowy

zestawienie różnic między wartością eksportu i importu danego kraju

bilans płatniczy

zestawienie wszystkich transakcji dokonanych między rezydentami (gospodarką krajową) a nierezydentami (zagranicą) w danym okresie sprawozdawczym

eksport

sprzedaż towarów za granicę

import

zakup towarów spoza granic kraju

reeksport

sprzedaż towarów pochodzących z importu

Audiobook

Polecenie 1

Zastanów się, w jaki sposób można wzmacniać poszczególne czynniki handlu zagranicznego. Które z nich są mocno rozwinięte w Polsce, a które wymagają wsparcia?

Czynniki handlu międzynarodowego można podzielić na cztery grupy – są to czynniki strukturalne, koniunkturalne oraz polityczne i techniczno-ekonomiczne. Do pierwszej grupy zalicza się te uwarunkowania, które odpowiadają na pytanie, czy dany kraj ma czym handlować na rynku międzynarodowym – jakie posiada surowce, czy potrafi je odpowiednio wydobywać i składować, ale także przetwarzać i transportować. W tym aspekcie ważne są też uwarunkowania klimatyczne oraz częstotliwość występowania klęsk i kataklizmów. Do drugiej grupy zalicza się czynniki bardziej podatne na chwilowe zmiany, czyli na przykład występowanie kryzysów gospodarczych oraz relacje między państwami. Trzecią grupę stanowią czynniki polityczne czy też instytucjonalne. Handel międzynarodowy jest zawsze wynikiem przyjętej w kraju polityki, ustroju politycznego i społecznego, jak również poziomu liberalizacji gospodarki. Czwartą grupę stanowią uwarunkowania techniczne i ekonomiczne – poziom handlu międzynarodowego uzależniony jest bowiem od rozwoju technologicznego państwa. W tym zakresie istotny jest szybki przepływ informacji między krajami, poziom komunikacji, w tym także rozwój transportu. To wszystko warunkuje intensywność wymiany handlowej. Dostęp do nowoczesnych technologii i środków transportu znacznie skraca czas wymiany, wpływając na jej intensywność i koszty. Duże znaczenie ma tutaj poziom rozwoju lotnictwa i niezbędnej w tym zakresie infrastruktury. Co jeszcze warunkuje poziom handlu międzynarodowego? Miedzy innymi automatyzacja produkcji i dostępność nowych technik sprzedaży, co wpływa na zwiększenie wolumenu dóbr poddanych wymianie międzynarodowej.

Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z przykładami czynników wpływających na handel międzynarodowy.

Następnie samodzielnie zaproponuj i uzupełnij czynniki techniczne i ekonomiczne.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Autor: Magdalena Fuhrmann

Przedmiot: geografia

Temat: Czynniki handlu międzynarodowego

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, klasa II

PODSTAWA PROGRAMOWA

cele kształcenia – wymagania ogólne

Wiedza geograficzna

1. Poznawanie terminologii geograficznej.
2. Zaznajomienie z różnorodnymi źródłami i metodami pozyskiwania informacji geograficznej.
3. Poznanie zróżnicowania środowiska geograficznego, głównych zjawisk i procesów geograficznych oraz ich uwarunkowań i konsekwencji.
4. Poznanie podstawowych relacji między elementami przestrzeni geograficznej (przyrodniczej, społeczno-gospodarczej i kulturowej) w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej.
5. Rozumienie prawidłowości w zakresie funkcjonowania środowiska geograficznego oraz wzajemnych zależności w systemie człowiek – przyroda.
6. Rozumienie zasad racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce

1. Korzystanie z planów, map fizycznogeograficznych i społeczno-gospodarczych, fotografii, zdjęć lotniczych i satelitarnych, rysunków, wykresów, danych statystycznych, tekstów źródłowych, technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz geoinformacyjnych w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych.
2. Interpretowanie treści różnych map.
3. Identyfikowanie relacji między poszczególnymi elementami środowiska geograficznego (przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego).
4. Formułowanie twierdzeń o podstawowych prawidłowościach dotyczących funkcjonowania środowiska geograficznego.
5. Ocenianie zjawisk i procesów politycznych, społeczno-kulturowych oraz gospodarczych zachodzących w Polsce i w różnych regionach świata.
6. Przewidywanie skutków działalności gospodarczej człowieka w środowisku geograficznym.
7. Krytyczne, odpowiedzialne ocenianie przemian środowiska przyrodniczego oraz zmian społeczno-kulturowych i gospodarczych w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej.
8. Wykonywanie obliczeń matematycznych z zakresu geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej w celu wnioskowania o zjawiskach i procesach geograficznych.
9. Rozwijanie umiejętności komunikowania się i podejmowania konstruktywnej współpracy w grupie.
10. Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Kształtowanie postaw

1. Rozwijanie zainteresowań geograficznych, budzenie ciekawości świata.
2. Docenianie znaczenia wiedzy geograficznej w poznawaniu i kształtowaniu przestrzeni geograficznej.

3. Dostrzeżenie aplikacyjnego charakteru geografii.

Treści nauczania

IX. Uwarunkowania rozwoju gospodarki światowej: rola poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym, procesy globalizacji, współpraca międzynarodowa, gospodarka oparta na wiedzy, społeczeństwo informacyjne. Uczeń:

3) analizuje strukturę i kierunki międzynarodowej wymiany towarowej, ocenia miejsce i strukturę handlu zagranicznego Polski oraz uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad sprawiedliwego handlu;

Kształtowane kompetencje kluczowe

1. kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
2. kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

1. rozróżnia rodzaje czynników handlu międzynarodowego,
2. potrafi omówić czynniki polityczne, technologiczne, infrastrukturalne i koniunkturalne,
3. potrafi wskazać znaczenie poszczególnych czynników handlu zagranicznego Polski.

Strategie nauczania: asocjacyjna

Metody i techniki nauczania: blended learning, IBSE

Formy pracy: praca indywidualna/praca w parach/praca w grupach

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny, zeszyt

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia cele lekcji.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie zapoznają się z wprowadzeniem do materiału. Nauczyciel sprawdza zrozumienie tekstu przez uczniów.
2. Uczniowie zapoznają się z mapą myśli. We wspólnej dyskusji omawiają przedstawione na schemacie czynniki. Nauczyciel czuwa nad poprawnym zrozumieniem czynników.
3. Uczniowie w parach proponują uzupełnienie mapy myśli. Prezentują swoje spostrzeżenia na forum klasy. Bardzo istotne – nauczyciel w tym momencie nie ingeruje w odpowiedzi uczniów. Uczniowie zapisują swoje propozycje w celu późniejszej autoweryfikacji.
4. Uczniowie zapoznają się z audiobookiem. Na podstawie zaprezentowanych informacji sprawdzają poprawność treści naniesionych na mapę myśli. Nanoszą poprawki i uzupełnienia.
5. Nauczyciel sprawdza u poszczególnych par, jakie propozycje sprawdziły się, jakie były nietrafione, a jakich zabrakło.
6. Uczniowie na forum klasy ustalają wspólnie uzupełnienie grafiki interaktywnej. Uczniowie nanoszą poprawki i uzupełnienia.
7. Nauczyciel we wspólnej dyskusji rozmawia z uczniami na temat czynników handlu zagranicznego w przypadku Polski oraz możliwości wspierania poszczególnych czynników w celu zwiększenia wymiany międzynarodowej.

Faza podsumowująca

1. Przypomnienie celów lekcji.

2. Podsumowanie wiedzy zaprezentowanej na lekcji.
3. Utrwalenie najważniejszych pojęć, szczególnie tych, które sprawiały uczniom najwięcej problemów podczas zajęć.
4. Ocena pracy uczniów podczas lekcji.

Praca domowa

1. Utrwalenie wiadomości przedstawionych na lekcji.
2. Przygotowanie pracy pisemnej będącej interpretacją tekstową mapy myśli.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

1. Audiobook i grafika interaktywna mogą posłużyć podczas innych lekcji dotyczących czynników warunkujących transport. Znajdą również swoje zastosowanie podczas powtórki z całego działu, a także w trakcie samodzielnej pracy ucznia w domu.